

Beheermaatregel (dreigend) watertekort

Inleiding

De hoogte van de huidige oppervlaktewaterpeilen is door het Algemeen Bestuur van Wetterskip Fryslân vastgelegd in peilbesluiten. De vastgestelde waterpeilen zijn afgestemd op de verschillende functies zoals landbouw, natuur en bebouwing. Afwijken van het peilbesluit is in principe niet toegestaan.

In droge perioden kan de grondwaterstand zakken. Door een vochttekort in de bodem kan schade aan landbouwgewassen, natuur en kwetsbare gebouwen ontstaan. Met het opzetten van waterpeilen kunnen we het zakken van grondwaterstanden zoveel mogelijk voorkomen of een bijdrage leveren aan het herstellen van de grondwaterstanden. Het hoog houden van de peilen heeft weliswaar een kleine invloed op de grondwaterpeilen, maar is het enige dat we als waterschap kunnen doen. Daarnaast kunnen we met het opzetten van de waterpeilen water bufferen ten behoeve van bijvoorbeeld beregening. We willen daarom onder extreme omstandigheden af kunnen wijken van de peilbesluiten. Voor droogte doen we dit met de beheermaatregel (dreigend) watertekort. De beheermaatregel geeft de mogelijkheid om de oppervlaktewaterpeilen op te zetten tot 0,40 m onder het maaiveld van het laagste perceel in een peilvak. De beheermaatregel is niet van toepassing op de Friese boezem en bij bebouwing.

Instellen beheermaatregel

In geval van droogte kennen we de volgende niveaus, aansluitend bij het *Landelijk draaiboek waterverdeling en droogte*.

Wanneer	Wat	Wie
Niveau 0 RDO ¹ – reguliere omstandigheden	Peilbesluit van toepassing	Rayonbeheerder
Lage en/of sterk dalende grondwaterstanden; zie voor de overige criteria hieronder	Beheermaatregel (dreigend) watertekort	Beheerder van dienst -> teamleiders -> rayonbeheerders
Niveau 2 RDO - watertekort	Beheermaatregel (dreigend) watertekort, de verdringingsreeks is leidend	Idem / crisisorganisatie

Wanneer er sprake is van een lage en/of sterk dalende grondwaterstand kan door de beheerder van dienst in samenspraak met teamleiders en rayonbeheerders worden besloten om deze beheermaatregel in te stellen. Eventueel wordt overleg gepleegd met de betreffende gebiedshydroloog. Indien één of meer criteria uit onderstaande -overigens niet uitputtende- lijst van toepassing is/zijn, kan de beheermaatregel worden ingesteld:

- Lage en/of sterk dalende grondwaterstanden;
- Stabiel droog weer;
- Niveau 1 RDO/ dreigend watertekort;
- Meerdere signalen uit het veld dat een hoger peil gewenst is;
- De grondwaterstanden van het online meetnet bevinden zich beneden het 50% interval van het langjarige gemiddelde verloop;
- Het neerslagtekort voor KNMI station Leeuwarden ontwikkelt zich richting of overschrijdt het neerslagtekort van de 5% droogste jaren; of
- Er zijn aanvoerproblemen op IJsselmeer / Friese Boezem / Deelsystemen.

¹ RDO staat voor Regionaal Droogte Overleg. Hierin zitten vertegenwoordigers van waterschap, provincies en Rijkswaterstaat.

Afschalen beheermaatregel

Wanneer we besluiten dat de beheermaatregel droogte niet meer van kracht hoeft te zijn, is afhankelijk van verschillende factoren. In onderstaande opsomming geven we aan onder welke omstandigheden we kunnen afschalen. Daarbij kiezen we er voor om uit te gaan van gegevens uit onze eigen beheersystemen, omdat we hiermee nauwkeuriger informatie gebruiken die meer is afgestemd op de Friese situatie. Met andere woorden, we schalen niet (per definitie) af op basis van het hierboven genoemde Landelijke Draaiboek waterverdeling en droogte.

Criteria voor het bepalen (van de mate van) afschalen:

- De grondwaterstanden van het online meetnet bevinden zich weer binnen het 50% interval van het langjarige gemiddelde verloop.
- Er komen meerdere signalen uit het veld dat ook de toplaag weer voldoende vochtig is.
- Het neerslagtekort voor KNMI station Leeuwarden is gedurende twee weken beneden de grens van 150 mm.
- Er zijn geen aanvoerproblemen op IJsselmeer / Friese Boezem / Deelsystemen.

Hoe schalen we af:

- Gedurende deze beheermaatregel vindt er tweewekelijks afstemming plaats tussen gebiedsbeheerders en gebiedshydrologen. Op basis van bovenstaande criteria wordt bekeken of afschalen aan de orde is.
- Het afschalen kan door de peilen geleidelijk te verlagen. Eerst naar zomerpeil, daarna tussenpeil.
- We schalen niet gelijktijdig in het hele beheergebied af. In gebieden met kwel / de diepste polders kunnen we de tijdelijke hogere peilen als eerste weer afschalen. Daarna volgen de hogere polders en vervolgens de zandgronden.

Beheermaatregel (dreigend) watertekort

- Het waterpeil mag worden opgezet tot 0,40 m minus maaiveld van het laagste perceel van het peilvak overeenkomstig het toetsingskader als vermeld in de alinea hieronder.
- Enkel rayonbeheerders van Wetterskip Fryslân mogen het waterpeil opzetten, mits dit gebeurt overeenkomstig het toetsingskader als vermeld in de alinea hieronder.
- Wanneer er sprake is van lage en/of sterk dalende grondwaterstanden als gevolg van oplopend neerslagtekort door stabiel droge weersomstandigheden kan van de maatregel gebruik worden gemaakt. Veelal is dan ook een RDO besluit om over te gaan naar niveau 1 aanstaande.
- Wanneer de verdringingsreeks in werking treedt, dan gaat deze boven de beheermaatregel (dreigend) watertekort.
- De beheermaatregel is niet van toepassing op gebieden met bebouwing en op de Friese boezem.

Toetsingskader

Het waterschap hanteert beheermarges rond de vastgestelde streefpeilen. Hiermee geven we duidelijk aan wat de ingelanden van het waterschap kunnen verwachten. In situaties met te veel of juist te weinig water blijken deze marges echter te krap. Wanneer er sprake is van (een dreigend) watertekort kan deze maatregel worden ingezet (zie hierboven: instellen beheermaatregel).

Niet voor ieder peilvak is het mogelijk dan wel noodzakelijk om het peil te verhogen. Afhankelijk van de (hoogte)ligging ten opzichte van de omgeving en de bodemopbouw is een gebied meer of minder droogtegevoelig. Ook is de infrastructuur om het peil te kunnen verhogen niet altijd aanwezig. Onze rayonbeheerders hebben het inzicht voor welke peilvakken het noodzakelijk en

mogelijk is de peilen te verhogen. Desgewenst kunnen zij hierover contact opnemen met de gebiedshydroloog.

De beheermarge voor het peilbeheer kan met deze beheermaatregel tijdelijk worden verhoogd tot een niveau waarbij het laagste perceel nog minimaal 40 cm drooglegging heeft.

Indien er door een ingeland zwaarwegende redenen worden aangegeven om ergens het peil niet te verhogen, kan dit kenbaar worden gemaakt bij de rayonbeheerder en kan in overleg met de rayonbeheerder worden besloten een aangepast of het reguliere peil te handhaven. De rayonbeheerder consulteert hierbij de gebiedshydroloog. Verder monitoren we hoe vaak dergelijke verzoeken worden ingediend en bespreken we dit in het kernteam droogte.

Kaarten bij de beheermaatregel

Voor het beoordelen in welke mate een peilverhoging mogelijk is, zijn de indicatieve peilenkaarten "verhoogd_zomerpeil_rayon_1" t/m "verhoogd_zomerpeil_rayon_34" opgesteld. Deze kaarten zijn een bijlage bij deze beheermaatregel. Op de kaarten is voor ieder peilvak de hoogte van het laagste landbouwkundige perceel aangegeven. Mogelijk dienen een of meer van deze kaarten bij het instellen van de beheermaatregel te worden aangepast. De kaarten die van toepassing zijn op het moment van het instellen van de beheermaatregel worden gepubliceerd op de website van het waterschap.

Bebouwd gebied en de Friese Boezem zijn uitgesloten van deze beheermaatregel. In bebouwd gebied is veelal sprake van een maximaal peil en er zijn kwetsbare objecten aanwezig waardoor een peilverhoging tot overlast kan leiden.

De Friese boezem is ook uitgezonderd van deze beheermaatregel. In het toekomstige peilbesluit Friese boezem wordt een apart beheerprotocol opgenomen voor (dreigend) watertekort.

Communicatie

Wanneer de beheermaatregel wordt ingesteld (dus wanneer het waterschap gebruik maakt van de beheermaatregel), communiceert Wetterskip Fryslân dit op haar website en eventueel via andere kanalen zoals twitter, facebook en persberichten.

Het besluit van het Algemeen Bestuur over het vaststellen van de beheermaatregel wordt gepubliceerd op de website www.overheid.nl. Dit gebeurt eenmalig na het AB-besluit.